

др Вишомир ПОПОВИЋ
редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци

ПРИВРЕДНО-ПРАВНИ АСПЕКТИ СПОРАЗУМА О СУКЦЕСИЈИ ИМОВИНЕ БИВШЕ СФРЈ

Резиме

Привредно-правни аспекти Споразума о сукцесији имовине бивше СФРЈ има нарочито велики значај и улогу у остваривању права предузеће – правних лица који су имали своје дијелове и имовину у дружим Државама сукцесорима. Споразум о питањима сукцесије, без обзира на његову сложену процедуру у његовом доношењу и проблеме који су се јавили у његовој примјени је један од значајних извора привредног права. Његов Анекс „Г“ даје правну основу за поврат имовине предузећима које су је у било којем облику имале у дружој држави сукцесора на дан 31.12.1990. године.

Пошћуна интелекцијација Споразума није само у функцији рјешавања питања садржаних у јојединим Анексима, него је и од изузетног значаја за развој будућих економских и дружих односа између бивших југословенских република. Све до постизања пошћуног реципроцитетта у његовој примјени неодоходно је поститићи реципроцитетт у прекиду свих судских и дружих постипака, а правни основ за прекиде ових постипака се налази у прамбули основног текста овог споразума.

Кључне речи: Споразум о сукцесији, примена Споразума, значај примене Споразума за предузећа и друга правна лица.

I Настанак и поријекло сукцесије

У правној науци и теорији није могуће са потпуном сигурношћу утврдити од када се сукцесија јавља у практичном и теоретском смислу ријечи, али је могуће извести закључак да она датира од појављивања првих облика држава и да је кроз историју добијала све више на значају, како у практичном, тако и у научно-теоријском смислу.

Она ће своје посебно мјесто имати крајем XX вијека, који ће остати обиљежен у историји као период у коме је дошло до распада великог броја држава.

Прије свега, ради се о сложеним државама углавном федералног типа које ни послје десетина година свог постојања нису успјеле опстати. Овде прије свега мислимо на распад бившег Совјетског Савеза, Чехословачке, Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, али и неких других које ће у међувремену бити признате од стране Уједињених нација. Сваки распад државе без обзира на основ његовог постојања са собом повлачи и читав низ правних питања које имају своје реперкусије.

У практичном смислу она се јавља као производ последице распада држава и потребе за правним регулисањем њихових међусобних права и обавеза и то како између новонасталих држава тако и у односу на регулисање обавеза које је имала држава претходница са другим државама и међународним организацијама. Овдје се прије свега мисли на дугове и друге преузете међународне обавезе државе претходнице али и потребу за подјелу имовине државама сукцесорима, тј. следницама. То се прије свега тиче разних облика покретне и непокретне имовине, дипломатске и конзуларне имовине, финасијске активе и пасиве, архива, пензија, приватне имовине и стечених права итд.

Ријеч сукцесија потиче од латинске ријечи *successio* којом се означава долазак на чије мјесто, замјена кога; од *succedere* – доћи на чије мјесто, замијенити кога, ступање у правни положај неке друге особе, и то било у погледу само једног права (*successio in singulas res*), било у погледу свих права која је имао претходник (*successio in universum ius*). У првом случају, код сингуларне сукцесије, појединац, обично на основи правног посла међу живима (као што је, нпр., купопродаја, даровање, давање мираза и сл.), преузима деривативним путем право које је имао претходник (*auctor*).¹

У правној теорији постоји читав низ различитих приступа у дефинисању појма „сукцесија“. Међутим, не улазећи овом приликом

1 Поближе видјети: Анте Ромац, *Рјечник Римској љрава*, Информатор, Загреб, 1975, стр. 545.

у анализу ових правно-теоретских приступа осврнућемо се само на дефинисање овог појма у Бечкој конвенцији о сукцесији држава у односу на уговоре из 1978. године. Према овој Конвенцији, под сукцесијом се подразумева замјена једне државе другом у погледу одговорности за међународне односе неког подручја. Овдје је прије свега ријеч о проблему преузимања права и обавеза државе преднице на државу следницу у погледу низа питања везаних за то подручје, а последица су оснивања или проширења власти, односно успостављања суверености те државе, које је до тада припадало другој држави.²

Државе лаички речено „умиру“ и „настају“. Иако постоји читав низ теорија о њиховом настанку поменућемо само неке: присилом, друштвеним уговором и путем класне превласти.

До присиле долази када власт у држави, која је самовољно прихваћена, почиње вршити моћ над становништвом и територијом, без обзира на њихову приволу, а зато је потребан апарат присиле који ће држати под контролом становништво и територије.

До друштвеног уговора се долази сагласном изјавом воља уговорних страна.

Када говоримо о класној превласти овдје државу видимо само као средство владања у владајућој класи (то је она класа која држи моћ над ресурсима и средствима за производњу) те она изражава вољу и интересе те класе, а не вољу народа или „општу вољу“.³

Постоји читав низ случајева и у правној теорији различитих приступа на основу којих долази до сукцесије. У суштини преовладава становиште да код сукцесије држава долази до промјена у државном подручју. Овдје ћемо навести, мада се овом приликом овим појмовима нећемо бавити, само неке од примјера у којима долази до сукцесије: припајање, анексија, уједињење, уступ или цесија, подјела, сецесија или одвајање, распад или дисолуција, итд.⁴ Категоризација сукцесије држава има на крају колико има и теоријских приступа у сукцесионој материји.⁵

Према Комисији за међународно право Уједињених нација до које је она дошла приликом израде Конвенције о сукцесији држава у

2 Поближе о томе видјети: чл. 2 Бечке конвенције о сукцесији држава у односу на међународне уговоре из 1978. године.

3 Поближе о томе видјети на адреси: http://hr.wikipedia.org/wiki/Sukcesija_dr%C5%BEava, 1.4.2013.

4 Поближе видјети: Juraj Andrassy, Božidar Bakotić, Maja Seršić, Budislav Vukas, *Međunarodno pravo 1*, Zagreb, 2010, стр. 261.

5 Поближе о томе видјети: Душко Димитријевић, *Међународно право сукцесије држава*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2007, стр. 61.

односу на државну имовину, архиве и дугове⁶ постоје следећи облици сукцесије:

- 1) сукцесија држава без настанка нове државе и престанка претходне државе;
- 2) сукцесија држава настанком нове државе, без престанка претходне државе;
- 3) сукцесија држава стварањем нове државе и престанком претходне државе;
- 4) сукцесија без стварања нове државе, уз нестанак претходне државе; и
- 5) сукцесија специјалним одвајањем дијела државне територије.

Овај рад има за циљ да освијетли неке привредно правне аспекте Споразума о сукцесији имовине бивше СФРЈ и евентуалне могуће последице које могу настати недоследним примјењивањем овог Споразума од стране новонасталих држава.

II Карактеристике и битна обиљежја Споразума о питањима сукцесије СФРЈ

Овај Споразум има следеће карактеристике.

1. Ради се о једном сложеном мултилатералном споразуму јавно-правног карактера кога су потписале бивше југословенске републике на основу кога су преузеле извршавање читавог низа међусобних права и обавеза али и права и обавеза и према међународним организацијама (Међународни монетарни фонд, Свјетска трговинска организација, Међународна банка за обнову и развој итд.).

2. По својој суштини и меритуму он представља и међународни уговор приватно-правног карактера којим се регулише читав низ питања приватно-правне природе (питања везано за поврат њихове покретне и непокретне имовине, друге приватне својине и стечених права, пензија, станарских права, поврат имовине предузећима која се налазила на територији других република итд.).

3. Његову консезуалност и „*последицање њојшине сагласности воља уговорних страна*“ карактерише чињеница да је његовом закључењу претходила резолуција Савјета безбједности Уједињених нација број 1022 из 1995. године. Његовим закључењем завршен је преговарачки

⁶ *Yearbook of International Law Commission, Vol. II, 1971, стр. 162; по Душку Димитријевићу, вид. Душко Димитријевић, нав. дело, стр. 61.*

процес започет 27. августа 1991. године, под покровитељством Мироне конференције Европске заједнице (данас Европске уније). Послије скоро 10 година преговора, бивше југословенске републике, Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Република Македонија, Република Словенија и Савезна Република Југославија, су 29. јуна 2001. године у Бечу, потписале овај Споразум.

4. Његову имплементацију, како у почетној фази везаној за ратификацију, тако и након тога прати читав низ неспоразума између његових потписница сводећи га *de facto* на *nudum ius*, односно голо право, а на што указују следеће чињенице:

- од момента потписивања овог Споразума тј. 29. јуна 2001. године, па до последње ратификације коју је марта мјесеца 2004. године извршила Хрватска, која представља основ за почетак његове примјене је протекао период од скоро 3 године;
- од последње извршене ратификације од стране Републике Хрватске па све до 18.09.2009. године ће имплементација овог Споразума ићи веома споро и без икаквог напретка, а од тада ће практично престати све активности на његовој даљњој имплементацији. Наиме, тада ће „Стални мјешовити комитет“ донијети препоруку број 5 којом ће констатовати да „примјена Анекса „Г“ Споразума о питањима сукцесије није довољно ефикасна и да се пропоручује владама заинтересованих држава сукцесора да закључе билатералне споразуме којима би се омогућила његова ефикасна примјена“, те да се оне уздрже од доношења било којих аката и предузимања корака који су супротни са одредбама Анекса „Г“ и који би омогућили ефикасно остваривање стандарда предвиђених у овом Анексу;⁷
- заузимајући овакво становиште наведеном препоруком се дефинитивно одустало од такозване „директне примјене споразума“;
- највише судске инстанце у Републици Словенији, Републици Хрватској и Републици Србији заузеле ставове о прекиду свих поступака који за предмет имају питања из Споразума о сукцесији имовине СФРЈ док се не потпишу билатерални споразуми. Република Српска је у том контексту донијела Закон о спровођењу Анекса „Г“ Споразума о питањима сукцесије на територији Републике Српске.⁸

7 Поближе о томе видјети: Препоруку бр. 5 Сталног Мјешовитог комитета од 18. септембра 2009. године.

8 Службени гласник Републике Српске, бр. 71/10.

Другим ријечима, иако је од момента потписивања овог Споразума, тј. 29. јуна 2001. године, односно марта мјесеца 2004. године, као последње ратификације од стране Републике Хрватске, као основа за почетак његове примјене па све до данас, тј. 2013. године протекло релативно велики временски период, до имплементације овог Споразума није дошло или је дошло до његове минималне примјене. Чини се да ће неке од неспоразума бити тешко превазићи у наредном временском периоду, нарочито у односу на питања обухваћена Анексом „Г“ Споразума који гарантује стечена права грађана и правних лица у погледу приватне својине, с обавезом државама сукцесорима да право својине признају, заштите и врате, а које су они имали на дан 31.12.1990. године. О овом Анексу ће бити више ријечи у наредном дијелу овог рада.

5. Споразумом су утврђени основни принципи и обавезе држава наследница при имовинско-правној деоби наслеђа бивше СФРЈ. Споразум се темељи на одредбама Конвенције о сукцесији држава у односу на државну имовину, архиве и дугове из 1983. године и Конвенције о сукцесији у односу на уговоре из 1978. године, али и на другим правилима и принципима обухваћених међународном дипломатском, уговорном и судском праксом, чију примјену Бечке конвенције у потпуности не искључују.

6. Према субјектима који су учествовали у његовом креирању и потписивању овај Споразум спада у мултилатералне а по својој структури у сложене споразуме, односно уговоре. Наиме, потписници овог Споразума су Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Република Македонија, Република Словенија и Савезна Република Југославија као равноправни сукцесори СФРЈ. Споразум се састоји од више анекса (од „А“ до „Г“), којима се ближе разрађују међусобна права и обавезе држава уговорница.

III Структура Споразума

У преамбули основног текста Споразума о питањима сукцесије СФРЈ, потврђује се да су Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Република Македонија, Република Словенија и Савезна Република Југославија равноправне државе сукцесори СФРЈ. У том смислу, Споразумом се уређују питања сукцесије и *коначно се њих вештају рјешења за сразмјерну расподелу права, обавеза, акције и пасиве СФРЈ у циљу њиховог реализирања реалне економске равнојакости међу државама сукцесорима.*

Стране су, нарочито изразиле *сјремност да сарађују на рјешавању отворених питања сукцесије у складу са међународним правом уз по-*

шпиовање принципa правичности, на коме уосталом и почива читава концепција о сукцесији држава, која подразумева примјену општер правила о заједничком прелазу државне имовине и дугова.

На основу принципа *реципроцитетa*, бивше југословенске републике потписнице Споразума, као сукцесори СФРЈ, су прихватиле обавезу да сходно унутрашњем законодавству, предузму све неопходне мјере да би се обезбиједила доследна примјена Споразума од надлежних државних органа (судова, вијећа и тијела) и у том циљу, остварило начело слободног приступа тим органима од стране других држава сукцесора и њихових држављана.

Чланом 2 наведеног Споразума је прописано да *све државе сукцесори имају обавезу и морају да предузму све неопходне мјере заштите државне имовине и архива од губиљака, оштећења или уништења, до коначних резултата њихове погјеле*, чиме се принципијелно наглашава потреба међусобне сарадње држава у односу на ону имовину и архиве за које постоји непосредна заинтересованост других држава сукцесора. Да би се овај Споразум могао спровести неопходно је поћи од мјеродавног принципа узајамног повјерења (*bona fide*).

Споразум установљава Стални мјешовити комитет високих представника свих држава сукцесора, који има задатак да надгледа његову примјену. У случају евентуалних спорова везаних за тумачење и примјену Споразума, у првој инстанци рјешење се тражи у међусобним преговорима, у другој инстанци ангажују се личности од ауторитета или Стални мјешовити комитет који у смислу члана 5 става 2 тачка б у хитном поступку рјешава сва спорна питања доносећи обавезујуће одлуке.

Поред преамбуле којом државе уговорнице регулишу нека општа и заједничка питања слиједе поједини анекси (од „А“ до „Г“) којима се ближе разрађују правна питања за следеће имовинске категорије:

- а) покретна и непокретна имовина;
- б) дипломатска и конзуларна имовина;
- в) финансијска актива и пасива (осим дипломатско-конзуларних непокретности у иностранству наведених у Додатку Споразума);
- г) архиве;
- д) пензије;
- ђ) остала права, интереси и обавезе;
- е) приватна својина и стечена права.

IV Садржај појединих анекса Споразума

Не улазећи у детаљне анализе сваког од наведених анекса, као подспоразума, скренућемо пажњу само на нека од питања које они регулишу, како слиједи:

1. Покретна и непокретна имовина

Овај Анекс прописује да се „непокретна државна имовина која се налазила на територији СФРЈ преноси Држави сукцесору на чијој се територији та имовина налазила“, а државе сукцесори ће на најбољи начин настојати да помогну једна другој у спровођењу својих дипломатских и конзуларних активности, обезбјеђивањем одговарајуће имовине на њиховим односним територијама.⁹

Овај Споразум је тзв. „војној имовини“ дао посебан статус, која ће бити предметом посебних аранжмана који треба да се договоре између заинтересованих Држава сукцесора.

2. Дипломатска и конзуларна имовина

Анекс „Б“ Споразума регулише распојелу дипломатске и конзуларне имовине и она је дијељена првенствено према врсти објеката (тј. непокретности), а не путем новчаних накнада. Дио ове имовине је практично подијељен по потписивању овог Споразума,¹⁰ а за преосталу подјелу имовине, која би требала бити окончана у периоду од шест мјесеци од дана потписивања Споразума је утврђен проценат распојеле, али и сачињене посебне листе о тој имовини, водећи рачуна о географском региону и о сразмјерном учешћу у распојели. Основу за процјену вриједности имовине чини процјена дата у Извјештају од 31. децембра 1992. године дата на дан 31. децембра 1990. године.

3. Финансијска актива и пасива (осим дипломатско-конзуларних непокретности у иностранству наведених у Додатку Споразума)

Овим Анексом регулише се распојела свих финансијских добара СФРЈ (као што су готовина, монетарно злато и други племенити метали, депозитни рачуни и хартије од вриједности), итд.

9 Поближе видјети: чл. 2 Анекса „А“, Покретна и непокретна имовина Споразума о питањима сукцесије.

10 Поближе видјети: чл. 1 Анекса „Б“, Дипломатска и конзуларна имовина.

Финансијска дуговања обухватају дугове бивше СФРЈ, дугове за које јамчи бивша СФРЈ и финансијска потраживања од бивше СФРЈ.

Главни дио потраживања и дуговања бивше СФРЈ је у пракси већ расподијељен на основу споразума између држава наследница или споразума између њих и дотичних међународних финансијских институција.

Расположива страна финансијска потраживања ће бити расподијељена према следећим омјерима: БиХ 15,50%, Хрватска 23%, Македонија 7,50%, Словенија 16% и СРЈ 38%.

Према истом омјеру би се расподијелила евентуално новопронађена средства у року од пет наредних година.

Споразум гарантује монетарну независност држава наследница која укључује и право на нову сопствену валуту, без покретања било каквих спорова или жалби у вези с тим.¹¹

4. Архиве

Под архивском грађом бивше СФРЈ у смислу Споразума подразумијевају се сви документи, без обзира на датум, врсту или мјесто гдје су смјештени, које је направила или примила бивша СФРЈ (укључујући и све државне структуре, почев од 1. децембра 1918. године) у обављању својих функција и који су 30. јуна 1991. године припадали бившој СФРЈ, у складу са Савезним законом о регулисању савезне архиве. Овај критериј је предвиђен и за „републичку или другу архиву“. Ови документи се односе на филмове, аудио и видео касете и остале записе, све врсте компјутерских записа, укључујући и материјале који представљају културну баштину.

Споразум гарантује слободан приступ архиви бивше СФРЈ, као и архивама бивших република, датираних 30. јуна 1991. године и раније, представницима свих држава наследница, до потпуне реализације Споразума.

Тренутни власник оригиналне грађе било које архиве која се треба пребацити у складу са Споразумом може да направи копије. Трошкови копирања су предмет посебних споразума, с тим што трошкови превоза падају на новог примаоца.

5. Пензије

Овај Анекс прописује обавезу Држава да преузму одговорност за правно основане пензије и њихову редовну исплату које је финансирала

11 Побоље о томе видјети: чл. 1 и 2 Анекса „Ц“, Финансијска актива и пасива.

та држава у свом ранијем својству конститутивне републике СФРЈ без обзира на националност, држављанство, боравиште или пребивалиште корисника. Свака држава истовремено преузима одговорност да редовно исплаћује пензије које дугује својим грађанима који су били цивилни или војни службеници СФРЈ без обзира гдје имају боравиште или пребивалиште, ако су те пензије биле финансиране из савезног буџета или других савезних средстава СФРЈ.

6. Остала права, интереси и обавезе

Овај Анекс прописује сва права и користи које су припадале бившој СФРЈ, а који нису директно обухваћени Споразумом ће се подијелити између држава наследница према омјеру за подјелу потраживања, о чему је већ било ријечи. То могу бити патенти, заштитни знакови, ауторска права, дуговања бившој СФРЈ.

Споразум посебно предвиђа да ће све жалбе против бивше СФРЈ размотрити Заједничка стална комисија. Постоји обавеза да државе наследнице обавијесте једна другу о свим постојећим жалбама против бивше СФРЈ.¹²

7. Приватна својина и стечена права

Анекс „Г“ Споразума гарантује стечена права грађана и правних лица у погледу приватне својине, с обавезом државама сукцесорима да право својине признају, заштите и врате. Према овом Споразуму права на покретну и непокретну имовину која се налази на територији Државе сукцесора и на коју су грађани или друга правна лица СФРЈ имали право на дан 31.12.1990. године биће призната, заштићена и враћена у првобитно стање од стране те Државе у складу са утврђеним стандардима и нормама међународног права, и то независно од националности, држављанства, боравишта или пребивалишта таквих лица. Овим се обухватају лица која су након 31.12.1990. године стекла држављанство или ново пребивалиште или боравиште у Држави различитој од Државе сукцесора. Особе које нису биле у могућности да остваре таква права ће имати право на накнаду у складу са грађанским и међународним правним нормама.

Сви уговори закључени између грађана или других правних лица СФРЈ почев од 31.12.1990. године укључујући и оне закључене од стране јавних предузећа, биће поштовани без икакве дискриминације. Свака Држава сукцесор ће обезбједити извршавање обавеза на основу таквих

12 Поближе видјети: чл. 1 и 2 Анекса „Ф“; Остала права, интереси и обавезе.

уговора, у случајевима гдје је распадом СФРЈ било онемогућено њихово извршавање.¹³

Овај Анекс у свом члану 6 посебну пажњу посвећује станарским правима. Према овој одредби домаће законодавство сваке од Држава сукцесора које се односи на „станарско право“ (станарско право/ становањскаравица/станарско право) ће се примјењивати једнако на лица која су била држављани СФРЈ и која су имала таква права без дискриминације по било ком основу, као што је пол, раса, боја, језик, религија, политичко или друго мишљење, национално или друштвено поријекло, припадност националним мањинама, имовно стање, рођење или други статус.

Овај Анекс је наметнуо дужност државама да поштују облигације државе претходнице у смислу међународног права полазећи прије свега од приватноправних захтјева заснованих на уговорној, квазиуговорној или деликтној основи. Другим ријечима, Споразум о питањима сукцесије СФРЈ има за циљ да штити приватна права југословенских грађана или других правних лица на подручју држава сукцесора на дан 31. децембар 1990. године, као и лица која су након 31. децембра 1990. године, стекла држављанство или су пребивала или боравила у другој држави у односу на државу сукцесора. Приватна права по овом Споразуму морају бити призната, заштићена и повраћена од стране државе сукцесора на основу међународног права, без прављења дискриминације у односу на националну и државну припадност, пребивалиште или боравиште. У случају немогућности остварења ових права гарантује се право на компензацију.

Поред наведеног овај Анекс Споразума позива на закључење билатералних споразума и регулисање свих питања између бивших југословенских република.

V Привредно-правни аспекти Споразума

Иако Споразум по свим својим аспектима и анексима од „А“ до „Г“ представља своју цјелину, нема дилеме да Анекс „Г“ који говори о приватној својини и стеченим правима са овог аспекта *представља посебно значајан Анекс*. Наиме, он *гарантује права на покретну и непокретну имовину* која се налази на територији Државе сукцесора и на коју су грађани или друга правна лица СФРЈ имали право на дан 31.12.1990. године. Затим он полази од обавезе да ће сви уговори закључени између грађана или других правних лица СФРЈ почев од 31.12.1990. године укључујући и оне закључене од стране јавних предузећа, бити поштова-

13 Побоже видјети: чл. 1 и 2 Анекса „Г“, Приватна својина и стечена права.

ни без икакве дискриминације. Свака Држава сукцесор ће обезбједити извршавање обавеза на основу таквих уговора, у случајевима гдје је распадом СФРЈ било онемогућено њихово извршавање.¹⁴

Другим ријечима, посматрано из угла Републике Српске и Босне и Херцеговине ради се о имовини великих вриједности чији су власници бивша јавна и друга предузећа из Републике Српске, а која се налази у Републици Хрватској, Словенији и другим бившим југословенским републикама. Међутим, када је ријеч о Републици Србији и Републици Црној Гори овдје ће до изражаја доћи такозвана „директна примјена Споразума“ и евентуални неспоразуми ће бити сведени на минимум.

У односу на Републику Хрватску и Републику Словенију појавиће се читав низ питања и то како у дијелу који се тиче заштите имовине грађана који су некад живјели у овим републикама, тако и у односу на имовину предузећа и Републике Српске која су имала своје дијелове у овим републикама. Овдје ћемо, прије свега, напоменути следеће облике и врсте имовине ових привредних субјеката, као на примјер:

- потраживања Републике Српске по основу Уговора о уређењу међусобних права и обавеза о изградњи југославенског нафтовода од Брода у Републици Српској до Опатовца у Републици Хрватској у дужини од 106 км која је завршена и пуштена у рад 19.4.1969. године. Према основном тексту Уговора о заједничком улагању и то члану 1 става 2 овај Нафтовод са наведеним пратећим објектима и прикључцима представља заједничко основно средство (заједничку ствар) свих уговорних страна, тако да свака има на том средству свој идеални дио корисничког права у висини вриједности уложених средстава. Овај Уговор је закључен 25.7.1973. године, а његов пречишћени текст 23.6.1976. године;
- потраживања Републике Српске у односу на изградњу и улагање у *Луку Плоче*;
- потраживања Републике Српске везано за улагања њених предузећа, јавних предузећа и установа у одмаралишта на Јадранској обали;
- потраживања Републике Српске у односу на имовину која чини, или је према ранијим прописима чинила дијелове предузећа у другим републикама;
- потраживања у области електроенергетског сектора по основу улагања која су вршена путем бившег југословенског фонда за недовољно развијена подручја и покрајине.

14 Побоље видјети: чл. 1 и 2 Анекса „Г“, Приватна својина и стечена права.

Додатни правни проблем у поврату ове имовине се огледа у чињеници да су, након 31. децембра 1990. године, као датума са којим су ова права заштићена бивше југословенске републике донијеле Закона о приватизацији предузећа и на тај начин приватизовале дијелове предузећа који по Анексу „Г“ Споразума о сукцесији припадају другим републикама, односно њиховим оснивачима и власницима. Ово доводи у питање односе у хијерархији примјене, са једне стране Споразума о сукцесији као међународног уговора, коме су у складу са јавним поретком у односу на домаће право даје приоритет у примјени, а са друге стране домаћих закона на основу којих је извршен процес приватизације ове имовине. Другим ријечима, Споразум о сукцесији бивше имовине СФРЈ се почео примјењивати од марта мјесеца 2004. године, као дана последње ратификације од стране Републике Хрватске, а он је ретроактивно гарантовао примјену ових права са 31.12.1990. године, занемарујући при том на Закону засновану савјесност купаца ове имовине и огромна средства издвојена и уложена у повећање вриједности ове имовине од стране њених купаца.

Чини се да се овакви односи које није ни мало једноставно рјешавати због недостатка економске снаге и моћи у свим Државама сукцесорима довели до Препоруке број 5 коју је дана 18.9.2009. године донио „Стални мјешовити комитет“ у којој се између осталог констатује *„примјена Анекса „Г“ Споразума није довољно ефикасна и да се препоручује владама заинтересованих Држава сукцесора да закључе билатералне споразуме којима би се омогућила његова ефикасна примјена“*. Истовремено се предлаже да се оне уздрже од доношења било којих аката и предузимања било каквих корака који су супротни са Одредбама Анекса „Г“ и који би омогућили ефикасно остваривање стандарда предвиђених у овом Анексу.

Поред наведеног, овај однос према такозваној директној примјени Споразума који инсистира на потписивању билатералних споразума између држава је и довео до чињенице да су највише судске инстанце у Државама сукцесорима, изузев Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, заузеле ставове о прекиду свих поступака који за предмет имају питања из Споразума о сукцесији имовине СФРЈ док се не потпишу билатерални споразуми. Тиме је *de facto* легализовано одустајање од његове директне примјене и он препуштен неизвјесности зависно од тога да ли ће и када доћи до потписивања билатералних споразума, како је то и прописано наведеном препоруком.

Будући да се овај Споразум позива на реципроцитет у својој примјени то би и судови у Републици Српској, односно у Федерацији БиХ и Брчко дистрихту требали заузети исти став о прекиду ових по-

ступака до потписивања билатералних споразума са Државама сукцесорима, са којима ће се ови спорни односи ријешити. У противном свако другачије поступање би водило у потпуном економском осиромашењу, а било би у супротности са обавеза државе да штити своје грађане, односно своја правна и физичка лица.

VI Закључна разматрања

Споразум о питањима сукцесије, без обзира на његову сложену процедуру у његовом доношењу и проблеме који су се јавили у његовој примјени је један од значајних извора привредног права. Његов Анекс „Г“ даје правну основу за поврат имовине предузећима које су је у било којем облику имале у другој држави сукцесора на дан 31.12.1990. године.

Потпуна инплементација Споразума није само у функцији рјешавања питања садржаних у појединим Анексима, него је и од изузетног значаја за развој будућих економских и других односа између бивших југословенских република. Све до постизања потпуног реципроцитета у његовој примјени неопходно је постићи реципроцитет у прекиду свих судских и других поступака, а правни основ за прекиде ових поступака се налази у преамбули основног текста овог споразума.

Vitomir POPOVIĆ, PhD

Professor at the Faculty of Law in Banja Luka

COMMERCIAL-LEGAL ASPECTS OF THE AGREEMENT ON SUCCESSION OF THE PROPERTY OF THE FORMER SFRY

Summary

Commercial-legal aspects of the Agreement on succession of the property of the former SFRY have particularly great importance and role in the realization of the right of companies – legal persons, who have had parts of their property at the other successor States. Agreement on succession issues, regardless of complex procedure of its adoption, and regardless of the problems that have arisen with its implementation, is one of the major sources of commercial law. Its Annex „G“ provides the legal basis for return of property to the companies

which had that property, in any form in the other successor State by the day of 31.12.1990.

Complete implementation of the Agreement is not only focused on solving specific issues contained in the Annexes, but it is also of great importance for the development of future economic and other relations between the former Yugoslav republics. Until achieving full reciprocity in application of the Agreement, it is necessary to achieve reciprocity in termination of all judicial and other proceedings. The legal basis for the disruption of these processes is the basic text of the preamble of this Agreement.

Key words: *agreement on succession, application of the agreement, importance of application of the agreement for companies and other legal entities.*